

Ю. О. Скорбач

Т. В. Гедзюк

УВІКОВІЧЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ПОСТАТЕЙ ТА ПОДІЙ ДОБИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917-1921 РР. В ПАМ'ЯТКАХ КУЛЬТУРИ НА ТЕРНАХ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ.

КЗ «НВК: ЗШ I-III ступенів-гімназія №23 ВМР»

Анотація

В зазначеній роботі розглянуто частину сучасних пам'яток культури періоду 1917-1921 років та досліджені події на честь яких їх було виготовлено.

Ключові слова: пам'ятки культури 1917-1921рр., Вінницька область.

Вступ

Культурна спадщина – це фундамент, на якому сьогодні стоїть національна культура. Ретельно збережена й належним чином представлена культурна спадщина – невмируще джерело зростання і духовного розвитку українського народу, національної самосвідомості. Тому висвітлення та осмислення культурних пам'яток періоду 1917-1921 років є дуже важливим для сучасного суспільства

Результати дослідження

Події 1917-1921 років відіграють важливу роль в історії України. Навіть через сторіччя інтерес не згас. Для того, аби краще зрозуміти інформацію, що подається у цьому проекті, потрібно спочатку розібратися які ж події відбувалися на території Вінниччини. .

3 березня 1917 року в приміщенні Вінницької міської Думи було утворено Раду громадських організацій (49 осіб), головою виконавчого комітету став граф Здзіслав Грохольський. Рада підтримала Тимчасовий уряд і зобов'язалась повністю виконувати його рішення. 5 березня у Вінниці утворено «Спілку подільських українців», метою якої став захист національних інтересів корінної нації. «Спілка» підтримувала новоутворену Центральну Раду, очолювану відомим громадським діячем, істориком Михайлом Грушевським, життя якого було тісно пов'язане з Поділлям. На початку травня за дорученням Центральної Ради «Спілка» скликала у Вінниці губернський з'їзд українськи національних партій і груп, в якому взяли участь понад 400 делегатів. Було обрано Подільську губернську українську раду, яку очолив знаний кооператор, юрист, літератор Дмитро Маркович.

Вінниччина стала місцем перебування уряду УНР. Більшість міністерств на чолі з Симоном Петлюрою розміщувались в готелі «Савой». Але у листопаді 1920 р. на Поділлі утвердилась Радянська влада, що означало поразку Української Народної Республіки, ліквідацію самостійності української держави[1].

Ці події української революції відображені в сучасних пам'ятках культури. Це Меморіальна дошка на честь зустрічі С. Петлюри та Ю. Пілсудського; Пам'ятник Симону Петлюрі; Меморіальна дошка Юзефу Пілсудському.

Одним з символів революції є також і готель «Савой», в якому перебував уряд. Протягом 1917 року у Вінниці майже щодня відбувалися мітинги. З 1916 року тут квартирували офіцери ескадри повітряних кораблів, які тут були до встановлення Радянської влади. Балкони готелю ставали зручними місцями для агітації.

В грудні 1919 року тут були представники Начальної Команди галицької Армії. На кілька днів зупинявся отаман української повстанської армії Яків Шепель [2].

Вінниччина вшанувала також і українського історика – Михайла Сергійовича Грушевського. Погруддя Михайла Грушевського встановлено на території ВДПУ ім. М. Коцюбинського, а пам'ятник М. Грушевського встановлено в м. Бар.

На пл. Василя Стуса встановлено Пам'ятний знак воякам Галицької Армії. Знак встановлено на стіні житлового будинку, де з 20 серпня по 2 грудня 1919 року розташовувалася Начальна Команда Української Галицької Армії.

На вул. Соборній, 69 м. Вінниці також встановлено меморіальну дошку українському громадському та державному діячу, правнику та письменнику Дмитру Марковичу. В період Української Центральної Ради він був генеральним прокурором, за Гетьманщини – членом сенату [3].

Меморіальна дошка також встановлена сотнику армії УНР Семену Якерсону, який народився у Вінниці у 1897 році, походив з єврейської міщанської родини. Закінчив Одеське артилерійське училище вийшов прапорщиком до Одеської гайдамацької бригади військ Центральної Ради. Там, на півдні України він стає офіцером війська новопосталої Української республіки. Одеська гайдамацька бригада, Перший дівейний полк імені Винниченка, Третя залізна дивізія, Гарматний курінь Першої Кулиметної дивізії – це далеко не повний перелік військ, в яких служив Семен Якерсон. З 1920-х років жив в еміграції. Під час Другої світової війни потрапив у гетто, де загинув у 1944 році [4].

Цікавою пам'яткою є садиба Миколи Стаховського (вул. Верещагіна), який був лікарем, громадським діячем, першим українським послом Великобританії [5].

Не менш важливий, ніж “Савой” був в ті часи міський театр. Завдяки масштабам приміщення, театр періодично ставав місцем для з'їздів, зборів та мітингів. У травні 1917 року тут відбувся Губернський з'їзд подільських українців. Головував на ньому письменник та громадський діяч Дмитро Маркович, а його заступником був відомий у Вінниці лікар Микола Стаховський. Головним питанням стала необхідність підтримки Центральної Ради як єдиного всеукраїнського державного органу. Не обійшлося тут і без більшовицьких виступів, оскільки мітинги були найбільш поширеною формою пропаганди більшовизму. Майже щодня у реальному училищі, театрі, Народному домі, казармах влаштовувались пробільшовицькі мітинги та лекції.

Після відновлення української влади у Вінниці, 21 листопада 1917 року в театрі влаштували святкові збори на честь прийняття Центральною Радою III Універсалу, який проголошував створення Української Народної Республіки. З цієї нагоди в залі театру, прикрашеній синьо-жовтими прапорами, зібралась велика кількість людей. Після традиційного молебня, Дмитро Маркович зачитав Універсал чотирма мовами і закликав підтримати цей документ. Вважається, що на завершення події на піаніно зіграли “Ще не вмерла Україна”. В наш час це піаніно зберігається у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї [6].

Висновок

В роботі розглянуто частину сучасних пам'яток культури періоду 1917-1921 років та дослідженні події на честь яких їх було виготовлено, створено невеликий путівник та виготовлено туристичний маршрут. Наше місто багате на пам'ятки культури доби української революції, що свідчить про високий розвиток культурно-історичної бази Вінниччини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вінницький краєзнавчий музей. Зал №11 Українська революція [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vinnytsia-museum.in.ua/rooms/goom-11> – Назва з екрану.
2. Вишневська, М. М. С. Грушевський і Поділля / Марина Вишневська // Грушевський М. С. – державотворець, громадський діяч, вчений, публіцист : матеріали II Регіон. наук.-практ. конф., 28 верес. 2006 р., м. Бар / Вінниц. облдержадмін. [та ін.]. – Вінниця, 2006. – С. 153–155. – Бібліогр. в кінці ст.
3. Маркович Дмитро [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

4. Садиба Стаховського уВінниці: “Рідна хата” української армії та місце порятунку від хвороб[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vezha.vn.ua/sadyba-stahovskogo-u-vinnytsi-ridna-hata-ukrayinskoji-armiyi-ta-mistse-poryatunku-vid-hvorob/>– Назва з екрану.
5. З.У Вінниці відкрили пам’ятну дошку сотнику армії УНР Семену Якерсону[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/news/061217-u-vinnyci-vidkryly-pamyatnu-doshku-sotnyku-armiyi-unr-semenu-yakersonu>– Назва з екрану.
6. “Його сміливо можна перенести до будь-якої столиці”: історія міського театру Вінниці [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://vezha.vn.ua/jogo-smilyvo-mozhna-perenesty-do-bud-yakoyi-stolytsi-istoriya-miskogo-teatru-vinnytsi/>– Назва з екрану.

Скорбач Юлія Олександрівна, учениця 10-В класу, КЗ «НВК: ЗШ I-III ступенів-гімназія №23 ВМР»

Гедзюк Тетяна Вікторівна, учитель історії, КЗ «НВК: ЗШ I-III ступенів-гімназія №23 ВМР»